

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM Monošter, 11. februarja 2021 - Leto XXXI, št. 6

»Porabje je po tridesetih letih res časopis s tradicijo«

*Nekaj misli ob Slovenskem kulturnem prazniku
stran 4*

*Tüčen čertek in mali fašenek
stran 6*

*Tau v sebi mam
stran 8*

Že 30 lejt?

Zdaj smo pa te rejsan 30 lejt stari? Rejsan mam 30. rojstni den? Nej mi, litji naše novine Porabje. Za nas, steri delamo té časopis že tresti lejt, so novine takšne, kak če bi našo dejte bile.

Vörvlite mi, ka se je tau dejte nej naleki rodilo. Gda smo začnili, smo eštje nej vedli, gde mo novine pisali, kak mo je pisali, sto de je piso, gde mo je tiskali, sto de nas financiro pa tak tadala. Dapa te so pred 30. lejtami eni na nas stanili, pa so pravili, zdaj nejga več špile, trbej začniti, pa bau, ka bau. Pa je bilau. Prva številka Porabja je vöprišla 14. februara 1991. leta.

Zakoj se je eške težko rodilo tau dejte? Gde je pa tistoga ipa takšna tehnika bila kak zdaj? Ranč slovenskoga pisalnoga stroja smo te eške nej meli. Gde so pa te eške računalniki, kompjuterger bili, ka o elektronski pošti, interneti spoj ne gučimo ... Ranč normalnoga telefona smo nej meli. Zazranka rano si naraučo Mursko Soboto pa če si srečo emo, si go popodneva v tretjoj vöri že dau-bo. Dostakrat smo se tistoga ipa špilali, ka bi baugše bilau, če bi poštne golaube pošilali.

Prva lejta smo skauz dali, po tistim je že malo lažej gratalo. Vse več takšni lidi smo vcüj dobili, steri so nam pomagali, so pisali pa slikali ...

Tehnika se je tō razvila, tak smo od znautra bogatejši, od zvüna lepši gratali. Iz časopisa, steri je najprva vöprišo vsakši drugi keden na šestih straneh, je grato časopis na osmih straneh. 2005. leta smo začnili novine vödavati vsakši keden, te smo že bili barvni časopis. Pá smo delali tadale ino smo 2017. lejta doživeli, ka so naše novine kušeše gratale, začnili smo je štampati na 12-i stranaj. Tau smo zatok leko naredli, ka smo več penez dobili od rosaga.

Penezge? Če sem na začetki napisala, ka smo nej vedli, sto de nas finansi, smo prišli tak daleč, ka badva rosaga. Na začetki – duga lejta – je svojo bukso bola oprla Slovenija, stera nam je davala 70 procentov našoga proračuna. 30 procentov smo dobili od Vogrske. Tau se je 2011. leta obrnilo. Zdaj nam 70 procentov dá Madžarska prejk Državne slovenske samouprave, 30 procentov nam zagotovi Slovenija prejk našoga založnika Slovenske zveze. Hvala obōma rosagoma pa obej organizaciji.

Zdaj, ka sem zavolo „rojstnoga dneva“ malo več obračala stare novine, sem se sama tō čüdivala, kak dosta tem pa kak dosta lidi je bilau v naši novinaj, pisali smo o geziki, o zgodovini, o etnologiji, langali smo po razni rosagaj, not smo pokazali pesnike, pisatele pa svece ... Vse tau zvün tisti dogodkov pa programov, steri so se godili med Slovenci v Porabji pa zvün Porabja. Pa skurok nega človeka ali držine po naši vasaj, stera bi bar gnauk nej bila v naši novinaj.

Ejkstra vesela sem bila, ka smo v lanskem leti leko pripravili dve mlašeči prilogi (melléklet).

Za vse tau – pa za tau, ka nam je materiala nigdar nej sfalilo – se moram zahvaliti svojim kolegom, tistim, steri delajo v uredništvu, najbola pa tistim, steri so zvünajšnji sodelavci. Hvala lerancam, vzgojiteljicam pa mlajšom za njino pisanje pa kejpje. Hvala vsejm, steri ste me v 30-i lejtaj nej na cedili pistili.

Ejkstra hvala bralcom, najbola tistim, steri ste že 30 lejt naši naročniki, steri date prištōlati novine. Dapa tistim tō, steri samo gnauk-gnauk segnete po časopisi.

Tak pravijo, ka si za rojstni den moraš nika zaželei. Rada bi, če bi v prišešnjom cajti leko postale redne internetne novine tō, stere bi pridobile mladino tō, ali tak ka bi nam pošilala kratka pisanja pa dosta kejpov ali tak, ka bi nas štejla. Vsi vejmo, ka brezi mladine nejga prihodnosti.

Marijana Sukič

»PORABJE JE PO T

Približuje se 14. februar, ki ima letos - ob prazniku zaljubljenec - za Porabske Slovence tudi poseben pomen: minilo bo namreč natanko trideset let od dneva, ko so lahko zagnani mladi slovenski izobraženci na Madžarskem v roko vzeli svojega novorojenčka - časopis Porabje. Kako je prišlo do tega mejnika v življenju Slovencev na Madžarskem, kakšna so bila tri pretekla, z delom prežeta desetletja in kako tednik koraka naprej v Kristusova leta - smo povprašali odgovorno urednico časopisa Marijano Sukič.

- Marijana, kako je bilo tiste ga davnega leta 1991? Zakaj se je Zveza Slovencev na Madžarskem odločila, da bo začela izdajati časopis?

»To se je zgodilo že ob ustanovitvi, ko smo se dogovarjali o tem, kakšne naloge naj bi opravljala Zveza. Med prvimi je bilo, da bi začela izdajati časopis v maternem jeziku Porabskih Slovencev in jih tudi preko njega nagovarjala k drugim svojim takratnim dejavnostim. Ko je bila Zveza oktobra 1990 ustanovljena, še nismo imeli potrebne infrastrukture za uredništvo, sama sem delala v monostrskem kulturnem centru. Prva številka časopisa se je začela pripravljati v tistih prostorih, in sicer tudi s pomočjo slovenskih novinarjev. Večkrat smo odpotovali v Mursko Soboto, kjer so nam marsikaj svetovali. Med nami namreč ni bilo nikogar, ki bi v prejšnjem obdobju že delal kot novinar. Naslednjega januarja smo že imeli pripravljeno prvo številko, dogovorili smo se, da jo bomo dali natisniti v Murski Soboti pri tiskarni Solidarnost. Naš prvotni namen je bil, da bi izšla za 8. februar, slovenski kulturni praznik. Toda bili smo še nekoliko nerodni in smo malce zamudili, zato je prva številka luč sveta zagledala 14. februarja 1991. Je pa tudi to zelo lep dan, valentinovo, ko se v Prekmurju in drugod po Sloveniji ptički ženijo. Bil je torej dan ljubezni, in smo bili zelo srečni, ko nam je direktor tiskarne Šanji Krpič sam pripeljal natisnjene izvede v Monošter.«

- Komu ste v prvi vrsti namenili časopis? Ali je ciljno bralstvo še danes isto?

»To so bili in so še zdaj predvsem Slovenci v Porabju in drugod na Madžarskem. Poznali smo jezikovno in sociološko situacijo, vedeli smo torej, da bodo na ta časopis najbolj navezani pripadniki srednje in starejše generacije. Kajti oni so bili tisti, ki so bili večši našega domačega slovenskega narečja in bili obenem lačni informacij v maternem jeziku. Časopis smo seveda namenili tudi mlajšim generacijam, za osnovnošolce smo začeli sestavljati otroške strani. Velikokrat nam je pri tem na pomoč priskočil takratni slovenski lektor v Porabju Janez Kerčmar, ki je predstavljal vez med uredništvom in šolami. V začetkih nismo zaračunavali naročnine, svojim bralcem smo časopise razpošiljali brezplačno. V samem Porabju smo imeli raznašalce, ki so – takrat še – dvotednik sami dostavljali zainteresiranim družinam v Porabju. Pisali pa smo ga tudi za člane drugih slovenskih zamejskih skupnosti oziroma tiste izseljene Porabce in Prekmurce, ki so živeli na drugih celinah. Več izvodov smo pošiljali na primer v ZDA, Argentino, Brazilijo in Avstralijo.«

- Starejšemu domačemu bralstvu se piše še danes veččinoma v porabskem narečju, mlajšim generacijam pa v slovenskem knjižnem jeziku. Ali je bila ta dvojnost zavestna že na začetku?

»Starejše generacije niso nikoli imele pouka slovenskega knjižnega jezika, zanje je materinščina domača porabska govorica. Oni so naši najbolj zvesti bralci in najbolj navezani na ta jezik, zato smo se zavestno odločili za uporabo te zvrsti. Po drugi strani se je mladina že ob naših začetkih učila knjižne slovenščine, zato smo si mislili, da bomo lahko z objavljanjem njihovih člankov pritegnili srednjo generacijo, da bi začela prebirati prispevke lastnih otrok v knjižnem jeziku. Pozneje smo tudi ugotavljali, da se je srednji – in tudi starejši – rod marsikateremu knjižnoslovenskemu izrazu priučil prav s pomočjo našega časopisa. Pred tridesetimi leti namreč noben starejši Slovenec ne bi rekel: 'dén na vaje'. Naučili so se modernejših besed, ki so jih večkrat prebrali v časopisu in jih arhaično porabsko narečje prej ni poznalo.«

- Ob knjižnoslovenskih besedah ste bralstvo seznanjali tudi z ostalim zamejstvom in matično domovino. Ali je po vašem mnenju časopis v preteklih tridesetih letih prispeval k dvigovanju narodne zavesti Porabskih Slovencev?

»Če sem pozitivna, mislim, da ja. Veliko člankov smo objavili o tem, kako in zakaj smo Slovenci, kako smo se tukaj naselili, kako smo sedaj povezani s Slovenijo. V prejšnjem socialističnem sistemu je bil problem, da Porabski Slovenci niso nikoli živeli v skupni državi južnih Slovanov in se niso mogli poistovetiti z njo. Na podlagi člankov v našem časopisu pa so lahko bolj spoznali Slovenijo in ostale zamejske skupnosti. Zato imajo verjetno jasnejše pojme o tem, kdo Slovenci so in zakaj mi pripadamo k slovenstvu. Zakaj so torej tudi Porabci Slovenci in ne le neko ljudstvo, ki govori nek slovanski

TRIDESETIH LETIH RES ČASOPIS S TRADICIJO»

jezik, o čemer so jih poskušale madžarske oblasti v preteklosti nešteto krat prepričati.«

- *V časopisu pa se niste ukvarjali le z narodnostnimi vprašanji, prinašal je najrazličnejše vsebine. Kakšne teme ste – poleg poročanja o aktualnih dogodkih v pokrajini – največkrat obravnavali?*

»Ljudje so res radi prebirali članke o dogodkih, ki so se zgodili z njimi, radi pa so videli tudi sebe v časopisu. Zdi se mi, da so bili najbolj priljubljeni prispevki tisti, ki so predstavljali Porabce v domačem narečju. To so bili povsem preprosti pogovori o tem, kako so živeli, kaj so delali ali česa so si želeli. Še dandanes ljudje zelo radi prebirajo pogovore s preprostimi ljudmi, ki jih med drugimi pripravlja Karel Holec. Imeli smo tudi raznorazne poljudnoznanstvene serije: Francek Mukič je zelo nazorno pisal o pojavih v našem domačem jeziku, Marija Kozar je objavljala etnološke vsebine. Prinašali smo potopise in tudi književna dela za odrasle ali otroke. Če je bralec sledil tem serijam, se je lahko marsičesa naučil. Sama sem rada osveževala svoje znanje o slovenski in madžarski zgodovini s pomočjo serij Dušana Mukiča.«

- *Nastela si več imen, uredništvo pa ima le tri notranje sodelavce. Kako ti je vsa ta leta uspelo vzdrževati razvejano dopisniško mrežo tako na porabski kakor na prekmurski strani?*

»Zmeraj sem bila prisiljena iskati stike z ljudmi, ki si želijo in znajo pisati, so pa tudi pripravljeni postati naši sodelavci. Tako v Sloveniji kakor na Madžarskem sem imela nekaj zelo zvestih sodelavcev, kar je olajšalo delo v uredništvu. Moraš namreč imeti ljudi – četudi le zunanje sodelavce –, ki so zanesljivi in na katere lahko zmeraj

računaš. Tak sodelavec iz Prekmurja je bil, na žalost, že pokojni Ernest Ružič, zelo aktivna pa sta še danes Silva Eöry in Milivoj Miki Roš. Rada se povezujem z vzgoji-

»Časopis Porabje že tri desetletja prinaša vsebine, povezane s Slovenci na Madžarskem« - pravi odgovorna urednica Marijana Sukič in dodaja, da mora list v prihodnje še bolj pritegniti mlade

teljicami in učiteljicami, ki v Porabje prihajajo iz Slovenije, zadnje čase pa se pogostejše javlja Valerija Perger, ki je tudi naša jezikovna lektorica. Na madžarski strani je svojčas veliko pisala za naš časopis pokojna Irena Barber, vse do danes pa je zelo aktivna Klara Fodor. Zadnje čase se pogosto oglašja Margita Čuk, ki je bila medicinska sestra, zelo rada pa hodi po naravi ali piše o svojih spominih v maternem jeziku. Zmeraj sem morala najti take ljudi, ki imajo žilico in voljo do pisanja. Vemo, da smo maloštevilčna skupnost, v kateri ne moremo pričakovati, da bi imeli v vsaki vasi človeka, ki rad in tudi dobro piše. Smo veseli, če v pokrajini najdemo 2-3 ljudi, ki so nam pripravljeni pisati.«

- *Leta 1991 je začel časopis izhajati na šestih straneh in je bil dvotednik. Danes je barvni tednik na dvanajstih straneh. Kako je potekal ta razvoj?*

»Po peti številki smo začeli izhajati na osmih straneh, kajti časopis je imel na sredini list, ki je zmeraj izpadel. Poleti 2005 smo postali tednik, nekako v tistem

obdobju smo začeli delno izhajati v barvah, od leta 2017 pa obsega naš časopis dvanajst barvnih strani. Iz zelo skromnega dvotednika smo se torej razvili v 'normalen'

časopis, ki ga je veselje listati. Prve številke so bile še malce nerodne, črke so se razmazale. Postopek priprave je bil povsem drugačen kot danes, ko smo postali tudi na pogled lepši.«

- *Za vse to pa je potreben denar. Ali je bilo financiranje časopisa Porabje zmeraj urejeno?*

»Časopis se je zmeraj financiral iz dveh virov, razen samih začetkov. Nekaj prvih mesecev smo bili financirani samo s slovenske strani preko Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Od drugega letnika pa je sponzor postala tudi madžarska država preko sklada za manjšine. V tistih časih smo nekajkrat imeli tudi težave – ne zaradi tega, ker nas ne bi želeli financirati, ampak zaradi zamujanja razpisa. Vsako leto smo se morali namreč prijaviti na razpis, postopek pa se je velikokrat zavlekel. Prvi trije meseci v letu so bili nekajkrat negotovi, takrat pa nam je zmeraj priskočila na pomoč Slovenija, ki nas je podprla preko Zveze Slovencev na Madžarskem. Vse do leta 2011 je 60-70 odstotkov naših stroškov pokrivala

Slovenija, 30-40 odstotkov pa Madžarska. Takrat je prišlo do preobrata, kajti postali smo redna postavka v madžarskem proračunu, in sicer preko Državne slovenske samouprave. Od tedaj približno 65-70 odstotkov naših stroškov pokriva Madžarska, in sicer tako, da podpisemo vsako leto pogodbo o sofinanciranju z DSS. Ostalih 30 odstotkov še naprej dobivamo preko ZSM od Urada za Slovence. Od leta 2011 še nismo imeli težav s financiranjem časopisa.«

- *Kako je tednik preživel karantenske čase?*

»Lansko leto je bilo nenavadno, kar se tiče vsebin našega časopisa, kajti zaradi epidemije niso prirejali dogodkov. Zato smo list napolnili z malce drugačnimi vsebinami. Kljub vsemu pa smo lahko pripravili dve otroški prilogi Mlado Porabje, kar me zelo veseli. Zahvala gre predvsem učiteljici na gornjeseniški dvojezični osnovni šoli Valentini Novak, ki prihaja iz Slovenije in zelo veliko dela s svojimi učenci. Spodbuja jih, da pišejo, rišejo in pripravljajo posnetke za radio.«

- *Minilo je trideset let. Kako ob jubileju vidiš prihodnost časopisa Porabje? Bo možno še s kom, o kom in za koga pisati?*

»Menim, da tistim, ki bodo prišli za nami, ne bo lažje kot nam, ki smo pred tridesetimi leti začeli z izdajanjem časopisa iz čiste ničle. Oni se bodo mogoče soočali s tem, da jim bo primanjkovalo sogovornikov, ki bi bili pripravljeni priporočevati za časopis, radio ali televizijo. Morda bomo doživeli tudi to, da bo začelo domače narečje izginjati. Po drugi strani pa se mladi na šolah slovenskega knjižnega jezika ne bodo naučili do take mere, da bi lahko avtonomno sledili kakšnemu članku ali napisali kakšen prispevek za časopis. Kljub

temu bi se morali potruditi, da bi list izhajal. Velika škoda bi bilo prekiniti to tradicijo – saj je Porabje po tridesetih letih res časopis s tradicijo. Upam, da bodo zmeraj taki ljudje tukaj v Porabju ali drugje na Madžarskem, ki bodo segali po tem časopisu. Da ga bodo čakali tako, kot ga zdaj nekateri čakajo.«

- *Morda ni skrivnost, da boš v kratkem odšla v pokoj. Kaj svojemu nasledniku polagaš na srce?*

»Imam približno še leto in pol do upokojitve. Novi urednik bo moral mogoče premisliti, ali naj to ostane samo porabsko-knjižnoslovensko dvojezični časopis, ali naj se začne posluževati tudi večinskega madžarskega jezika. To je seveda veliko vprašanje, kaj je boljše: ali s tem časopisom nagovarjati ljudi, naj berejo in razmišljajo slovensko, naj ostanejo Slovenci; ali pa pridobiti mlajše in mlade z vsebinami, ki so povezane s slovenstvom tukaj v Porabju in jim vse to razložiti v jeziku, ki so ga – na žalost – bolj vešč, v madžarskem jeziku. Nekaj takih praks v drugih zamejstvih poznamo, tak je Novi Matajur v Italiji. Verjetno bi se bilo dobro pogovoriti s tamkajšnjim urednikom, kakšne izkušnje imajo oni. Ali ljudje prebirajo samo tiste članke, ki jih popolnoma razumejo, ali pa segajo tudi po prispevkih v knjižni slovenščini oziroma tamkajšnjem slovenskem narečju. Vsekakor pa mislim, da bi moral naš 'časopis na spletu' v prihodnje postati pravi 'spletni časopis', ki bi bil ažuren in bi lahko tudi z bogatejšim slikovnim gradivom in krajšimi članki pritegnil mlade v tem smislu, da bi tudi sami začeli kaj v njem objavljati. Recimo poslati pet vrstic in petnajst slik. Vsekakor si želim, da bi nam to v naslednjih nekaj letih uspelo uresničiti.«

-dm-
foto: K. Holec

PREKMURJE

Janez Kolenko

Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) je že 22. leto po redi voodabero najbolj skrbne lastnike lesa. V območni enoti Murska Sobota je bila leta 2020 voodabrana žlata pokojne bôltinske grofice Zichy, skrbnik tej lesopu je od leta 2015 Janez Kolenko iz Kapce. V ZGS so zapisali, ka so lastnike oziroma oskrbnika tej lesopu voodabrali zavolo toga, ka kažejo dobro peldo, kak trbej gazdûvati z lesom, tak strokovno kak ovak.

1100 hektarov lejsa so herbaši po pokojni grofici Mariji Zichy, stera je edina od starišov in svoji dvej sester po prvi svetovni bojni prišla nazaj v Bôltince, daučili nazaj v procesi denacionalizacije. Zadnjoj bôltinskoj grofici, stera je mrla leta 1977 v kraji Rechnitz, pokopana pa v držinski grobnici v bôltinski cerkvi, je bilau v postopkih denacionalizacije priznано slovensko državljanstvo. V upravni enoti Lendava ji je bilau nazajdano imanje lejsa, v soboški upravni enoti pa je postopek ške nej zgotovljeni. Lastniki imanja so grofici in nečaki in pranečaki, steri živejo v Avstriji in Franciji. Prva je po pogodbi s herbaši za njihovo imanje skrbu ZGS, pred šestimi leti pa so za tau delo kak upravitela gorvzeli Janeza Kolenka. On ma na skrbi več nižinskih lejsop. Najveksi, velki 400 hektarov, je v Polanskem logi, gé največ raste čarna jelša, na Gornji Bistrici pauleg reke Mûre rastejo jeseni, topoli in vrbe, v Orlovški v Črenšovcaj jesen, v Hraščicah pri Gančanih pa rast in gaber. Lastniki in skrbnik so obnavili logarnici v Orlovčki in v Polanskem logi, pauleg toga pa so v zadnji lejtaj posadili že več kak 25 gezero sadik drevdja. Té so zdaj začnili pauvati sami, v svoji drevesnici (faiskola).

Silva Eöry

NEKAJ MISLI OB SLOVENSKEM KULTURNEM PRAZNIKU

8. februarja na vsem slovenskem kulturnem prostoru obeležujemo Prešernov dan, slovenski kulturni praznik, v čast velikemu pesniku kot tudi vsem kulturnim ustvarjalcem. Kultura, do katere ima slovenska država po kritikah številnih kulturnikov, podcenjujoč odnos, in to v vseh letih samostojnosti, je namreč obraz in duša naroda. Prešernov dan je edini slovenski državni praznik, ki ga pišemo z veliko začetnico. Je pa tudi res, da si tak praznik, ne le zaradi pravopisnih pravil, zasluži veliko začetnico, saj je praznik vsega kulturnega in praznik slovenske kulture. Za praznik ga je že leta 1945 razglasilo predsedstvo slovenskega narodnoosvobodilnega sveta, tudi nova država ga je ohranila in ga leta 1991 razglasila za dela prost dan.

Kultura ... skupek dosežkov, vrednot človeške družbe kot rezultat človekovega delovanja, ustvarjanja. Tako je o kulturi zapisano v slovarju slovenskega knjižnega jezika. Po tej razlagi lahko razumemo, da je pojem kulture zelo širok in tako bi ga morali tudi razumeti. Pa vendar velikokrat kulturo razumemo zelo ozko, le kot razne dogodke v gledališču, kulturne prireditve, koncerte, razstave v galerijah in podobno. Vse to je kultura, morala pa bi biti del našega vsakdana tudi tista plat kulture, ki se velikokrat zanemarja, a nas definira kot ljudi; to je kultura bivanja, tudi kultura medsebojnih odnosov, najbolj pa kultura spoštovanja in ohranjanja maternega jezika.

8. februar je praznik slovenske besede. Besede, ki je ne omejujejo več meje, besede, ki svobodno sobiva tu na vzhodu slovenstva, na stičišču narodov, jezikov in kultur. V narodnostno mešanem okolju so jeziki in ljudje, ki jih govorijo, toliko svobodni, kolikor

živijo v strpnosti in sožitju. Ni bolj in manj pomembnih jezikov, so le jeziki, ki so intimna ogledala naših duš, hotenj in hrepenenj, naše osebne izkaznice. Za vse Slovence bi to moral biti slovenski jezik ...

Narod brez lastnega jezika je zgolj interesna skupnost, ki se sčasoma zlije z dominantno večino, nič več. Zato je potrebno v okoljih, kjer je jezik ogrožen, najprej pogledati vase, v lasten jezikovni svet in odnos do jezika, šele potem preigravati statistične modele in prešteti zidake. Izguba jezika pomeni izgubo identitete. Če parafraziram odlomek iz romana Donava hrvaškega pisatelja P. Pavličiča (prevod Dušana Šarotarja): Če se skupnost tega ne zaveda in se ji spomin in zavest dolgo ne povrne, ji ne preostane nič drugega, kot da si znova zgradi svojo identiteto: iz tistega, kar naključno najde, iz tistega, kar ji povedo drugi, iz tistega, kar sama odkrije. To so sedanji poskusi na skrajnem vzhodu slovenstva: ko se pozablja, kaj je bilo, pozablja do skoraj popolne amnezije, se postaja nekaj drugega. Nova identiteta se gradi na tistem,

kar se po naključju odkrije: na lepi pokrajini, zidovih in pravljicah, brez izvirnega jezika ... Toda izguba spomina je le redko dokončna. Preteklost se bo oglašala občasno v kratkih, toda bolečih preblistih,

ki kažejo na razliko med preteklostjo in sedanostjo. Nekje globoko, v nezavednem, je zakopana tista stara, resnična bit skupnosti, ki se bori in si prizadeva, da bi splavala na površje. Resnična narava teh krajev je nekje druge: v čudovitem jeziku dedov in pradedov, v času in prostoru, ko je jezik bil svetinja, ki se je previdno, a odločno podajala iz roda v rod ... Bo kdo prisluhnil tem glasovom, ki so ves čas tukaj z vami in občasno dramijo pozabljene spomine? Jih bo dovolj ljudi slišalo, začutilo in obudilo?

Vem, da ni čas za sanjarjenje, saj svet in tudi naše majhne svetove pretresa največja kriza zadnjih desetletij. Ne le virus, tudi fizična odtujenost peha ljudi v obup in malodušje. Kultura je postavljena na stranski tir in luč na koncu predora vidijo samo politiki. Kaj bo jutri? Bo globalistični

svet še imel dušo?? Se bo drveči svet ustavil in prisluhnil drobnim pesmi, nežnemu zvoku, globoki misli? Se bomo vrnili k lepoti besede, k branju, h knjigam, v katerih je zapisano vse, kar nas lahko dvigne iz močvirja odtujenosti in malodušja?

Letošnji slovenski kulturni praznik je za vzhod slovenstva še posebej svečan in dragocen, saj je Prešernovo nagrado za življenjsko delo, najvišje priznanje na področju kulture, prejel »naš« poet prekmurskih ravnic, pesnik, pisatelj, dramatik, scenarist in še kaj, Feri Lainšček. Moj globok poklon in čestitke! Ne morem pa mimo omembe Ferijeve prve objavljene knjige, katere tretjina sem bila tudi jaz: 1981. leta, torej pred štirimi desetletji, je pri Pomurski založbi izšla pesniška zbirka *Kot slutnja radovedno*, v kateri smo svoje pesmi objavili Feri Lainšček, žal, pokojni Milan Vincetič in avtorica tega članka. Zadnjič smo se na ta naš prvenec javno spomnili pred desetimi leti v Murski Soboti na pobudo slavističnega društva.

Osmi februar, dan slovenske kulture, je pravi čas za premislek o jeziku, branju, narodu, kulturi. O jezikovni intimi in iskrenosti vsakega posameznika. Narodi se ohranjajo le z lastnim jezikom in kulturo, človek je človek po besedi ... In za konec še čudovite besede mojega rojaka, Edvarda Kocbeka: »Človekovo bitje je naravnano v udeleževanje resničnosti. Slehera beseda je magični ključ, ki odpira vrata v neznani svet okolja in zgodovine. Razvija vedno novi način bivanja in pojmovanja resničnosti. /.../ Ni nobenega drugega popolnejšega pristopa k resničnosti, kakor je imenovanje sveta z materinščino ...«

Valerija Perger

PISALI SMO PRED 30. LETI

»Pravijo, ka sakši človak najbola rad šte f svojoj maternoj rejči. Novine, štere držite v rauki, pišemo o vas pa za vas. Za nas bao najvejšo veseldja, če pride naš list f sakšo porabsko izo od Gorenjoga Senika do Števanovec pa od Sakalauwac do Virice. Obečamo van, ka mo največa pisali o taon, ka sé po tej vasicaj gudi, kak živita, ka dielata, kak sé radijjeta. Leko ta štieti tao, kak sé vaši mlajši fčijo, ka je kaj nauvoga par sausada ali f sausadnoj vesi, ka je vaš nauvi župan naredo od tistoga, ka van je oblubo. Brezi politike pa mi tō ne moramo. Pisali mo, ka diela naša slovenska zveza, ka sé gudi na Vogrskom f Sloveniji pa med Slovenci, šteri živijo v Avstriji pa v Italiji. Za nas pa bao najlepšo plačilo, če te nas štieti. Eške lepša pa bao, če te nan pisali.«

Te rejči je na prvi strani prve številke novin Porabje, stere so vöprišle 14. februara 1991, napisala glavna in odgovorna urednica Marijana Sukič. Vse do leta 2006 so bralci novine daubili v roke samo sakši drugi keden, prva na šestih, sledkar na osmih stranaj. In tak mo tudi mi (zagnauk) brskali po spominaj samo v sakši drugi številki.

V prvi številki ste leko prešteli tudi tisto, ka je napiso predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem Jože Hirnök: »Prepričan sem, da ima lahko vsak svoj glas, svojo besedo in možnost, da se ta beseda v družbi sliši in da ima svojo težo. V upanju, da bo vsakdo našel zase kaj zanimivega, smo se odločili, da bomo časopis pisali v nam najljubšem narečju, v knjižni slovenščini in nekaj malega tudi v madžarščini. V prazničnem vzdušju ob prvi številki časopisa ne smemo pozabiti, da naša pot ni s cvetjem posuta. Šele ko bodo Porabci ponosni

na to, da so Slovenci, ko se bodo začeli boriti za slovenstvo in bodo otroke učili

minister in spaumno, ka je druga fontoška naloga »poživitev kulturnega življenja

Na naslovnici prve številke Porabja je bil objavljen kejp, steroga je novinar Vestnika Jože Graj napravilo 15. avgusta 1990, ob dnevi oprejte meje med Gorenjim Senikom in Martinjom. Originalnoga kejpa smo nej najšli v našem arhivu, smo pa enoga skurgnakoga, na sterom sta predsednik občine Dolnji Senik Martin Ropoš in predsednik veškoga odbora v Martinji Alojz Kozar. (Jože Graj)

materinščine, šele takrat bo to prava pot. In na tej poti bomo našli tudi kakšno

oziroma naša podpora pri tem. Posebej pa razvoj tega, čemur pravimo dvojezično

Naslovnica ene od prvi številke

cvetje, kar naj bo tokrat naš časopis.«

Marijana Sukič se je pogučavala z dr. Janezon Dularon. Minister za Slovence po sveti je pravo, ka je prva naloga tau, ka se opre granica: »Meja je še zmeraj zelo ostra, dosti ostrejša, kot bi si želeli. Pa ne samo v administrativnem in carinskem, ampak prav v geografskem smislu. Še zdaj ni prehoda pri Martinju,« je med drugim pravo

obljube, je od tistega ostalo zelo malo ali skoraj nič. Na ravni vsakdanjega življenja pa se je zgodilo celo nekaj hudih reči, npr. smrt nekdanjega gornjeseniškega župnika Kuharja, ki je pomenila velik udarec in veliko nazadovanje, in to še do danes ni rešeno. Tudi predlogi za izboljšanje dvojezičnega šolstva niso rodili takih uspehov, kot bi jih lahko. Tako da se spet potrjuje

teza, da dokler ne bo mejnega prehoda, ki bi omogočil normalno pretakanje ljudi in njihove govorce, toliko časa bo vse to precej brezupno prizadevanje.«

Na tretji strani so bralci najšli zanimivo pisanje z naslovom Kak je Baug Porabce stvauro. Francek Mukič je med drugim zapisal: »Gnauk je živjela ena slovenska mati, štera je trnok dosta mlajšof mejla. Da je Baug k taujoj materi prišo, go je pito, kelko mlajšof ma. Te je una tak pravla, ka telko, kelko vidi. Te ji je fse blagoslovo pa je odišo. Poton tistoga so fsi f prave Slovence zrasli. Tisti drugi, štere je mati f sramoti skrila, pa so gratali - Porabski Slovenci. Porabski Slovenci, za štere so f Sloveniji ništami mislili, ka smo polabski Slovenci, šteran Vaugri gučijo, ka smo Vendi, in o steraj dosta drugi zamejski Slovincov ranč čülo nej. Pa don. Na more fsakši bogati biti. Na more fsakši velki biti. Na more fsakši pravi Slovenec biti. Zaka bi fsaka stvarina mogla biti tigriš, fsaka vuk, fsaka medved?! Vejpa baugina margejčica je kak mala, nej? Pa je don po Bauggi dobila svoje ime?!«

Na peti strani, stera je bila namenjena mlajšom, pa smo leko prešteli tudi tau, kak je bilau 21. januara na tekmovalni v deklameranji v materinom gezi. Šestošolka Monika Dravec z OŠ Gornji Senik je napisala, ka je tekmovalo 18 mlajšov: »Ko je zadnji končal, smo šli ven in se osvežili. Medtem je žirija odločila, kdo vse bo šel v Monotter. Tako smo zvedeli, da so zmagovalci prve skupine: Renata Čizmaš, Žolt Bajzek in Tomaž Kozar, druge: Renata Šömenek, Anita Čabai in Monika Dravec, tretje pa: Gabriela Časar, Amanda Horvath in Anita Šulič.«

Vköppobrala: Silva Eöry

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Pametni prehod za pešce

Kak na Vogrskom tak v Železni županiji od leta do leta vsigdar več avtonov vozi po poštijaj, pa tau se že vidi po vasaj tō. Prvin je po vasaj nej trbelo na pravo pa na levo pogledniti, če si prejk poštijje üšo, depa zdaj že trbej, če neškeš, ka bi te tavidarili. Zavolo velkoga prometa so že v več vasaj mislili na tau, ka dajo narediti prehod za pešce, aj pešci bola naletja pa varno leko prejk pauti dejo. Depa tau je nej samo tak, ka damo gorapobarvati prehod za pešce. Moraš meti vse fele dovoljenje, najbola pa te, če še ležecoga policajca tō škeš narediti, aj avtonge bola pomalek vozijo. K taumi je fejest težko dovoljenje sprajti pa samo tam dobiš, gde je paut občinska, gde je državna, tam nej.

Pozimi, gda snegj spadne ali če so zamazene poštijje, prehod za pešce tō vej nevaren biti, zato ka se ne vidi. Leko ka zavolo tauga pa zatok, ka naglo vozijo, dapa vsigdar več nesreč se zgodi na prehodaj za pešce. Zdaj v Somboteli edno pametno zebro napravijo, stera de bola vidna, zato ka de svejtla. Gda se avto paulek pripela, te se male led luči vužgejo na pauti v asfalti, etak že audalič se vidi, ka tam pešci odijo prejk. Te nauvi prehod za pešce de 3 milijaune forintov köšto. Vüpaismo, ka etak do pešci bola varno leko šli prejk poštijje. Problema je s tejm prehodom samo telko, ka je fejest dragi, tak ka dočas ka vse prehode za pešce tak vönapravijo, še gvüšno ka par lejt de nam čakati trbelo.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Sodišča so prešla na ustaljen ritem delovanja

Od sredine lanskega novembra je delo na sodiščih potekalo okrnjeno, obravnavala so namreč le nujne zadeve. V začetku februarja so sodišča prešla na ustaljen ritem z nekaterimi omejitvami. Vnovič tako potekajo naroki, sodišča odločajo in vročajo sodna pisanja v vseh zadevah, procesni roki spet tečejo. V sodno palačo imajo vstop samo vabljeni stranke, ob običajnem varnostnem pregledu strankam izmerijo tudi telesno temperaturo, pa tudi maske so obvezne.

Modrozeleni vinjete

Od prvega februarja naprej na avtocestah in hitrih cestah velja, da se še nove letne vinjete modrozeleni barvi, z letnico 2021. Za letno vinjeto za osebna vozila je treba tudi letos odšteti 110 evrov, za mesečno 30 evrov ter tedensko 15 evrov. Za kombinirana vozila letna vinjeta še naprej stane 220 evrov, mesečna 60 evrov ter tedenska 30 evrov, za motorna kolesa pa cena letne vinjete ostaja nespremenjena pri 55 evrih. Za polletno bodo morali lastniki motornih koles odšteti 30 evrov, za tedensko pa 7,50 evra. Vinjete z letnico 2021 so v prodaji od decembra lani. V prvem mesecu so prodali 132.289 letnih vinjet z letnico 2021, kar je 24 odstotkov manj, kot so decembra 2019 prodali letnih vinjet z letnico 2020. Padla je tudi prodaja mesečnih in tedenskih vinjet. Kot so zapisali na Družbi za avtoceste, je vrednost decembra prodanih vinjet znašala 15,81 milijona evrov in je za 7,11 milijona evrov nižja kot v primerljivem obdobju leta 2019. Bodo pa vinjete z letnico 2021 zadnje tovrstne, saj ministrstvo za infrastrukturo že decembra načrtuje uvedbo elektronskega cestnjenja tudi za osebna vozila. Dars je za vzpostavitev sistema izbral slovaško podjetje Skytoll.

Tüčen četrtek in mali fašenek

Na kraci de konec fašenskoga cajta. Četrtek pred fašenskov nedelov je *tüčen četrtek* (kövércsütörtök). Na te den so pri nas inda svejta svinjsko glavau küjali. Na fašensko nedelo trbej krofline, fantje peči. Četrtek po fašenskoj nedeli pa skaldje. Te četrtek je pri nas *mali fašenek* (torcoscsütörtök). V srejo, na *papanico* (hamvazószerda), se začne post, depa na mali fašenek eške leko zejmo mesau, ka je od fašenskoga torka ostalo. Posta je konec na veuko soboto.

Te svetki vsikšo leto na drügi datum spadnejo. Od vüzenka je trbej nazaj računati. Eden gvüšen datum je, *21. marciuš*, gda se sprtolejtke začne. Vüzenska nedela je prva nedela po punom mejseci po 21. marciušu. Tau je letos 4. april. Od veuke sobote nazaj računamo 46 dni, pa dobimo datum papanice, štera je vsikder srejo. Tau je letos 17. februara. Torek pred tem je fašenski torek, 16. februar. Postiti se trbej samo 40 dni: 4 dni od papanice, od srejde do sobote. Pa šestkrat šest delavni dnevo, tau je 36. Nedele (6) ne računamo, ka se vsikšo nedelo spominamo na Kristušovo goristanenje. Po nedelaj se ne smejmo postiti, leko gejm malo mesa v posti tö.

Rejč *fašenek* ima tri pomene. Fašenek je tisti cajt, šteri trpi od trejkrlovoga – od 6. januara – do fašenskoga torka. Te den se tö fašenek veli. Pa eške tisti pojep, šteri je naravnjeni za Fašenka in z Lenkov pa fudašom odi od iže do iže na fašenski torek.

Na fašenski torek so inda *sejali mak*, ka bi nej grato črvivi. Na te den so *lüščili* v künji pod staulom *semensko kukarco*, ka bi vrane nej vidle, ka lüščil-

mo. Ovak bi vösklükale, gda bi go sadili na njivaj. Na fašenski torek za Fašenka pa za Lenko naravnjeni podje so ojdli po vesi. Vsikder so se samo vözraščeni podje nutnaravnali, dekle pa mlajši nikdar nej. *Faše-*

Dare so aldüvali lidgé tistomi düji, za šteroga so mislili, ka je lidam vkradno sunce, zatok je kmica pa zima. Brodili so, ka z darom (z mito) se ma leko nutküpijo pa nazaj dobijo sunce, sprtolejtke.

vlekli, gda so *borovo gostüvanje* slüžili. Sprvoga na fašenski torek. Gda so že v fabrike ojdli, na fašensko nedelo, zdaj pa že na fašensko soboto.

Na fašenski torek zvečer so stari in mladi mogli v

»Obraz« (lafli) števanovske Lenke

»Obraz« (lafli) števanovskega Fašenka

nek je emo na glavej *štük* s farbastimi pantliki na konci. Tau je seménje, štero smo v geseni posejali, pa na sprtolejtke vöpožené iz zemle. Gvant je stari, ronjavi. Pantlicke na lačaj pa tau kažejo, ka je nika že tasprnelo – tau je zima. Škemo, aj zima mine, pa sprtolejtke aj pride. Birkeč, kosmati prslejk tö naaupek ma nasebi. S tem šké znoriti hüdi dü, šteri bi leko zvörko lidi, maro pa pauv. *Lenka* je tö moški, v žensko naravnjeni. S tem, ka se je v drügi kejp deajo, je sto hüdi dü znoriti, tazacomariti. Aj brodi, ka je tau ženska, ženski aj škaudi, štera je nej prava, samo je gvant ženskin. Lenka *kori-lo*, dar zbéra. Na lükunjasto kijauko má gorpotejneno patent štrümf, v štere peneze dobiva. V cejkar pa krofline, djajca pa klobase. Z metlov zimau vömeté.

Fašenka pa Lenko je sprejajo *fudaš*. Fejst na glas je igro, pa je djufko, ka bi zimau tazagnau. Eške kričo je tö: »*Kusta repa, dugi len, fašenek je cejli den! Pijte vino, nej vodau, gejte repo nej mesau!*« Fašenek pa Lenka sta nej smešla gučati, ka če bi je stoj spozno, te bi hüdi dü na nji čemerem grato, pa bi je poštrafo. Mogla sta fejst plesati eden z drügem, pa z domanjimi pri ižaj. Kolena na visko zdigati, ka bi zraso visek len pa kusta repa. (Zatok se je zvala Lenka, po leni). Len so nücali lidgé za gvant, repo pa so geli. Tau človek najbole nüca. Gest pa gvant, če ške živeti. Lidgé so bili radi, če so fašencke prišli k iži, ka so zimau tazagnali pa sprtolejtke prinesli.

Drügi lidgé so se nej nutnaravnali na fašenski torek. Samo té, gda so plojek

krčmau. Cejli den je fudaš po vesi zvau lüstvo, ka prej: »*Pridte vsi, šteri ste od kolena vekši, pa od poplata menši. Mejte glasne guté, pa friške peté!*« V krčmej so mogli vsizamaj plesati za kusto repo in dugi len – do paunauči. Te so mogli titi domau, ka se je začno post. V paunauči je prišla v krčmau *Papanica* v bejlom lijeni in vsikšoga malo namazala po obrazi s sajami.

Letos – zavolo koronavirusa – nedo ojdli fašenski po vesnicaj, krčmé so tö zaprejte. Depa doma, med seuv tö leko plešete, naglas djufčete. Leko, ka s tem nej samo zimau, liki ta hüdi viruš tö tazaženete!

(Kejp na 1. strani: *Fašenek pa Lenka v Števanovcaj leta 2019.*)

Marija Kozar

KDOR IMA CVETLICE RAD/STO MA RAUŽE RAD...

Mesec februar, čas za prve setve

Pogled iz toplega domovanja na vrt, ki počiva, nas spodbudi, da začnemo razmišljati o načrtih, kako bo izpopolnjen vsak košček zemlje na vrtu.

delitvijo.

Začne se s semenom. Kalitev semena in vse spremembe, povezane z njo, so odvisne od temperature okolice in

se pritisk v njegovi notranjosti poveča, kar povzroči, da semenski ovoj počne. Začne se rast. Semena z večjo, debe-

bučke in kumare. Posejemo pa tudi seme kapusnic, peteršilja, solate, novozelandske špinacije, belušne zelene, pora

Zelo pomembno je, da za setev izbrane palete ali lončke napolnimo z zemljo povsem do vrha. Nato rahlo zemljo potlačimo, da zapolnimo vse prazne prostore in se zemlja ne bo posedla. Drobni kalček namreč takoj sili iz posode na svetlobo.

Naše želje so pridelati čim lepše sadike za zasaditve s cvetjem in čim bolj bogat pridelek zdrave, sočne zelenjave. Veliko ljudem predstavljajo

ustreznega substrata. Večina semen vrtnin in cvetlic, ki jih sejemo na toplem že februarja, najboljše kali v toplih in zračnih tleh. Pomembna

Vsaka rastlina s koreninsko grudico ima zagotovljen prijem

spomladanske setve pomembno opravilo in pravi projekt. Vredno je pridelati sadike s koreninsko grudo zase, za prijatelje, pa še nekaj viška ostane. Nekoč mi je sosedka rekla, da njo pa veseli razmnoževanje rastlin, ko meni ni bilo še do tega, čeprav sem v tem poklicu. Zdaj je pa obratno, sosed se več ne da, jaz pa komaj čakam, da lahko sejem, pozneje pa razmnožujem: bodisi s potaknjenci, grebeničenjem ali

je tudi primerna vlažnost in odcednost tal, saj prevlažna tla povzročijo gnitje semen. Večina semen nima posebnih zahtev glede svetlobe, nekatere pa kljub temu potrebujejo vzpodbudo, da začnejo kaliti, na primer svetlobo. Ta semena morajo biti posajena tik pod površino zemlje. Vznik in začetek nove rastline je odvisen od dveh glavnih dejavnikov, in sicer od vlage in toplote. Ko seme vpije vodo,

Nekoliko pozabljeno enoletno rdečo salvijo je zamenjala zanimiva lila salvija, primerna za gredice, posode in grobove. Sejemo jo v februarju v notranjih prostorih.

lejšo lupino, na primer fižol, grah ali okra, bodo potrebovala kar nekaj časa za absorpcijo vode, potrebne za vznik. Zato jih nekaj ur, najboljše prek noči, pred setvijo namakamo v mlačni vodi. Če je posoda premalo napolnjena z zemljo,

in drugih, ki jih na prosto lahko sejemo in presajamo nekoliko prej. Ne pozabimo, da grah lahko sejemo na prosto zgodaj, ker prenese hladen substrat.

Pisano cvetje, ki poleti cveti in krasi naše gredice, balkone ali

Skoraj pozabljeni zajčki so postali zopet modni za šopke

se potegne že prvi dan preko roba posode - tanki vrat pa se potem spremeni v predolg koreninski vrat, steblo. Ti so potem lahko vzrok za gnitje vrtnin ali cvetja.

Na toplem sejemo vrtnine, ki so občutljive na mraz in jih na prosto sejemo in presajamo šele v maju. To so na primer paradižnik, paprika, jajčevci,

okna, suhe šopke, začimbnice in dišavnice prav tako sejemo februarja. Tako bomo lahko uživali ob cvetju dalj časa.

MORDA NISTE VEDELI...

Tudi motovilec in špinacio lahko vzgajamo v posodah in ju nato presajamo na prosto.

*Besedilo: Olga Varga
Fotografije: svetovni splet*

... DO MADŽARSKE

Več porok, manj gostij

Centralni statistični urad je pred kratkim objavil podatke o tem, koliko prorok je bilo na Madžarskem v letu 2020. Zanimivo je, da se je v določenih regijah poročilo kar 200 odstotkov več mladih parov kot eno leto prej. Največ porok je bilo v srednji prekodonavski regiji in na Južnem Alföldu. Zanimivo sliko kaže Budimpešta, kjer je število porok upadlo. Povečano voljo do poroke eksperti povezujejo z različnimi vladnimi odloki, ki so namenjeni v pomoč mladim družinam. Med temi so nepovratna sredstva ali ugodni krediti za zagotovitev lastnega doma oziroma razne davčne olajšave za mlade družine. Med pogoji za koriščenje podpor in ugodnosti je med drugim tudi to, da so mladi poročeni.

Omejitve zaradi koronavirusa so negativno vplivale na število gostij, v Budimpešti so priredili 65 odstotkov, na podeželju pa 84 odstotkov manj gostij kot eno leto prej.

Cepljenje bi morali pospešiti

Cepjenje proti Covidu-19 bi morali pospešiti, je izjavil infektolog, primarij infektološkega oddelka v budimpeštanski bolnici János Szlávik. Izjavil je to kljub temu, da so se v zadnjem obdobju številke stabilizirale, število novih okužb dnevno je okrog 1000, umre kakih 100 bolnikov. Poudaril je, da številke še ne omogočajo sprostitev vladnih ukrepov, sploh ne, če vemo, da se pojavljajo nove in nove mutacije virusa in se lahko zgodi, da jim bo potrebno prilagoditi tudi cepivo. Kot dobro novico je ocenil, da so v strokovnih revijah objavili članke o ruskem cepivu, saj, kot je izpostavil, bi bilo potrebno (množično) cepljenje pospešiti, da bi lahko prišli do zaščite starejši občani in kronični bolniki, ker so le-ti najbolj izpostavljeni virusu.

Tau v sebi mam

Rectjina Marika, po možej Schrei, v Sakalovci žive z dvōma sinauma. Leko po-vejm, ka je sploj koražna ženska proto taumi, ka je nej mejla leki žitek. Depa kak je prajla, njau tau gordrži, tau je njeno veseld-je. Že več lejt, ka na fašenski torek fašenek odi po porabski vasaj, tau Slovenska zveza organizira vsikšo leto. Nega tašoga leta, gda sta Fašenek pa Lenka v Sakalovci, ka bi Marika nej bila paulak. Leko smo

predpodnevom tam ali zad-večerek, ona je med prvimi, steri v krčmej začnejo plesa-ti. Kak pravi, vedeti trbej ži-veti pa ona zna, zavolo tauga so malo nevoški na njau.

- Marika, gda sem vam pravo, ka naprejzemeti stare kejpe, ste prajli, ka nejmate, bola samo že barvne, kak tau?

»Zato ka so doma ostali pri starišaj, zato dja samo že bola te novejši mam.«

- Kelko mlajšov je vas bilau doma?

»Mi smo štirdje bili, dve sestre sem mejla pa enoga brata. Ena sestra je mrla, gda je osem-tresti lejt stara bila, v plüča je embolijo dobila. Ena sestra je v Varaši, brat je pa tū v Sakalovci kak dja.«

- Kak ste vi Rectjini po iži, vas so doma tak zvali ali pa moža?

»Mi smo bili doma Rectjini, mauž nej, on je Vogrin bijo

iz Horvátnádalje.«

- Kak sta se spoznala?

»Tak, ka moj mauž je v Va-

Marika pravi, ka ona že bole samo barvne kejpe ma

raši pri Dančec Ödöni, pri malari se včijo, tam je bijo inaš. Tak sva se spoznala pa sedemdesetoga leta v no-vembra sva se ženila.«

- Mrzlo je bilau?

»Še kak!«

- Zaka sta se nej juniuša ženila?

Marikina mati z dvema vnukinjama, Anito in Hajni

»Zato ka te je taša šega bila, ka vsikši se je v zimi ženo, vejn zato, ka bola časa bilau pazavolo tauga, ka novemb-ra so se začnila zabadanja (koline).«

- Gde je bilau gostiivanje?

»V kulturnom daumi je bi-lau, dobro je bilau, dosta smo plesali, djeli pa pili.«

Sto vas je doladjemau?

»Kak tistoga ipa vsikšoga, nas je tū fotograf Tanay dolavzejo, tau se že audalič vidi na tjejp, gda zagledneš tenje zar na stejni.«

- Mate eden portret od edne starejše ženske, sto so oni?

»Ona je moja mati, devetde-setdevetoga je mrla, te tjejp sem si tadjala za spomin pa vsigdar ga pri sebi mam, zato je tak zmoždjeni.«

- Gda so oča mrli?

»Oča je sedemdesetausmo-ga mrau, gda je šestdeset-pet lejt star bijo, moj mauž pa še bola mlado, petdeset-tri lejta je star bijo, gda je nas tū njau.«

- Ka se je pa z njim zgauldilo?

»On je tū ranč tak embolijo daubo na plüče, dvejdje-ze-ro prvoga leta.«

- Kelko mlajšov mate?

»Dva sina pa dve čeri.«

- Tau sem mislo, ka samo dve čeri, zato ka na ednom kejpi ste vi pa dve dekle dolavzete.

»Ne vej, kak se je tau zgudilo, vejn sta pojba nej bila doma, zato so nej na tjejp. Obadvej dekle so se že oženile, ena je na Pili-svörösvári, druga pa v Va-raši, pojba sta pa doma.«

- Kelko vnukov mate?

»Pet vnukov mam, štiri poj-be pa edno dejklo, tri ma hči Anita, enga tista, stera je v Pilisvörösvári, enega pa sin. Več taši tjejpov mam, gde so vnuki dolavzeti, naj-večkrat v cerkvi, gda je prvo prečiščavanje bilau.«

- Je eden kej, gde sta z možaun dolazeta pred krispanom.

»Tak mislim, če si dobro

nazaj mislim, ka tau je bijo zadnji ali predzadnji božič, gda je on ešče živo.«

Njini zdavanjski kej je tū fotograf Tanay redo, kak tistoga ipa vsakšoga

- Gda ste zidali te ram?

»Sedemdesetštrtoga smo se prijali zidati pa za eno leto smo že sé prišli. Depa vse je zato nej gotovo bilau, samo telko, ka je najbola potrejb-no bilau, tjünja pa ena iža.«

- Gde ste vi delali?

»V židanoj fabriki, depa gda so se mlajši naraudili, potis-tim sem že več nej üšla, nej sem mogla nazaj v fabriko. Mauž je delo kak malar po

- Ka ste potistim delali, gda je vaš mauž tak nag-lo mrau?

»Težki je grato ži-tek, že je nej tak dobro šlau kak do-čas, zato kak sem že prajla, mauž je dobro delo pa dob-ro služo tō. Depa ka si mogo, življe-nje je šlau tadala, mogo si se vtjüppo-brati.«

- Ka zdaj delate, ka ste že v penziji?

»Zdaj sem se tō nej tazanjala, vsikši den zazranka novi-ne Vas Népe nosim tistim, steri majo

naštölano. Še kmica je, gda že vzemem novine pa odim kaulak po vesi, pa tau je tak vsikši den zvün nedele. Mlajši se tak korijo z meno, ka tau bi že mena nej bilau mujs delati, depa mena tau, ka sem na lufti pa ka si malo nodje vtegnem, sploj dobro spadne, mena tau trbej. Dja tau v sebi mam, name krv žené, ka moram titi kak povesi tak na tjeden

Marika s hčerkama Anito in Hajni

cejloj krajini, dosta dela je emo zato, ka sploj lopau je farbo. On je fejt aklavi bijo, gda je farbo, če je kaj dola-kapnilo, tisto je on za seuv goraspuco.«

gnauk ali še večkrat v Varaš med lüstvo.«

(Kejp na 1. strani: Mari-ka z vnukoma pri prvoj spauvedi.)

Karči Holec

Od Gorenjoga Senika do Garbolca - 23.

Z OTOKA V BREGÉ

Prva kak liki bi cejlak zapüstiti Budimpešto, stanimo malo na *otoki Csepel*, šteri je s svojimi 54 kilomejterami najdugši otok na vogrskom tali Donave. Voda ga je vküpnosila pred stau gezero lejta-mi, v slejdnji gezero lejtaj pa so tá ojdli djajat vogrski krali. Na otoki je bilau edno od središč madžarske reformacije, tistoga ipa je tam več lüstva

Lakihegy s törmom, od kec je »Rádió Budapest« začno odajati decembra 1925. Za en mejsce je že 17 gezero lüdi naprejplačalo radio, törem pa je s svojimi 314 mejteri eške itak najvišiša zidina Madžarske. Varaš *Százhalombatta* je gnes venak najbolje poznani po svojoj elektrarni pa naftnoj rafineriji (kőolajfinomító), tam pa ranč tak živėjo

poznano gratalo, gda je leta 1931 Szilveszter Matuska razstrliu železniški maust. Un je nikoga nej sto bujti, samo je nej znau, ka mesto tovrnoga cuga vrnau eden cug s pautnikami pride. Vlak se je na dvaje vtrgno, zvün lokomotive je dojspadnilo pet osební bagaunov.

Prauti söveri je najbližanji varaš *Zsámbék*, šteri je eričen po rüševinaj premontrejske cerkve. Na mesti kapejle z 11. stoletja so go zozidali na srejdi 13. stoletja, se pravi, v gnakom cajti kak cerkev v našom Jáki. Zgodovina je nej bila milostiva z zidino: Törki so go pobantivali, skoro na nikoj pa je prišla, gda se je leta 1763 zemla graubo trausila v Komáromi. Gda je eške nej bilau epidemije, so med rüševinami vsikšo soboto držali koncerte pa gledališke igre. Varaš je poznani eške po svojom muzeji posvejtov.

Če nam je ostalo malo cajta, leko napravimo eden kraug po kauliški vesnicaj: v *Pátyi* je edna grajka napravljena s huzarski pükšini cevi z leta 1848; v *Perbáli* držijo vsikšoga juliuša srečanje vöodpelani Nemcov; v vési *Tinnye* pa najdemo ižo, gde je Lajos Kossuth štiri lejta živo.

Sokoli so kraleski ftiči, vesnica *Solymár* je po nji dobila ime. V etoj vesi so pokopali tiste britanske pilote, štere so z néba dojstrlili v 2. svetovnoj bojni. Uni več gvüšno ne morejo ojtí v krčmé, štere so tak erične v tajoj krajini. Žedno lüstvo je moglo vsikdar trnok skrb meti na tau, kama je nutselo na edno pivo ali špricer, vej so pa že od nekda velale sigurne regule: lidgé kakšne narodnosti, kakšne meštije pa kakšoga imanja smejo v posamezni krčmaj svoje gutanje namakati.

Tak ali tak je baukše, če smo trejzni, gda gor po bregej Nagy-Kopasz nad vesnicov *Nagykovácsi* plezdimo. Vrkaj geste eden razgledni törem, od

kéc se na stau kilomejterov kaulivrat vidi panorama. Leko gledamo bregé *Pilis* z dolomita pa vapnenca, pod šterimi trnok dosta djam geste, vrkaj pa dosegnejo 700 mejterov. Ništérni kamli so tak bejli, ka bliskečejo pred našimi očami, po gausti lesaj pa največ rastov pa búkev rasté. Gda pridemo prejk v bregé kauli *Visegráda*, se znajdemo v ednom drugom

Budimpešte tápridemo s cugom HÉV. Samo par minut pa se trbej pelati od tistec do *Csobánke*, kama so Srbi duga stoletja ojdli na prauško k svetoma stüdenci. Od konca drüge svetovne bojne živėjo v vesnici pauleg Vaugrov, Srbov, Slovakov in Nemcov eške Madžari s Slovaške pa Csángónge z Romanarskoga.

Donava z vreja Dobogó-kő - s svojimi 700 mejterami je najvišiša točka Visegrádski bregauv

živelo kak v Budi. Na konci 19. stoletja je v söverni tau otoka prišla žmetna industrija (fabrika Manfreda Weissa), končno so mesto Csepel leta 1950 cuj k Budimpešti prikapčili.

Na otoki leži varaš *Ráckeve*, šteroga ime kaže na tau, ka tam že dugo živėjo Srbi (Raci). Na konci 15. stoletja so zozidali svojo cerkev, štera je edna sama gotska pravoslavna zidina v našom rosa-gi. V mesti leko vleti gorpöškemo edini plavajauči mlin na Madžarskom, legenda pa pravi, ka se je vrnau v tom varaši naraudo »János vitéz«, prilüblena literarna peršona poeta Sándora Petöfina.

Na Donavi dosta dobri mest geste za ribe loviti, najbaukša so prej kauli varaša *Szigetszentmiklós*. V njegvoj knjižnici si leko poglednemo 133 citer, štere je vküppaubro eden ljudski goslar, v varaši pa so oprli Mednarodno baptistično teološko akademijo tö. Cuj k toma mesti sliši brej

Srbi. Svoje plese uni tö radi nutpokažejo, gda v mesti držijo erične mednarodne folklorne festivale.

Pojmo malo kraj od Donave pa gorpöškimo »spalnico Budimpešte«, varaš *Érd*, gde se križajo stare poštijie prausti glavnomo mesti. V njegovom indašnjom središči stogijo ostaline törske džamije z minaretom, med stenami nekdešnjoga »Penskoga grada« pa je prej krau Matjaš svoje djagarske pise držo.

Za bližanji *Budaörs* pravijo, ka opéra »zahodne dveri« Budimpešte - tam se srečata avtocesti z Beča pa Blatnoga jezera z obvoznico »M0«. Po törski cajtaj je v varaš prišlo dosta Nemcov, štere so v lejtaj 1946-47 zvekšoga vse vö na Nemško odpelali. V Budaörsi pa so prejkдали prvo takšo letališče pauleg glavnoga varaša, na šteroga so se leko civilni fligarge tö dojspistili.

Če se napautimo prausti Györi, za en malo pridemo v *Biatorbágy*. Tau ime je

Kesnoromanska cerkev v Zsámbéki - porüšo go je veuki potres na srejdi 18. stoletja, od tistoga mau so go nej znauvič zozidali

svejtí. Zdigavajo se nekdešnji vulkange z dolinami v formi litere »V«, njino najvišišo vreje se zove Dobogó-kő.

Najvekši rudnik (bánya) dolomita so oprli pauleg varaša *Pilisvörösvár*, njegvi semlejtí bejli kamen so švabske ženske - v svoji vacalejgaj pa šurki kiklaj - eške v 1920-i lejtaj po Budimpešti odavale kak pra za čistiti. Ništérni nji ni bole talentérani možjé pa so igrali v eričnoj veškoj plehbandi, štera eške gnesnedén fudi na švabski fašenski balaj. Po najdugšom železniškom tuneli na Madžarskom (780 m) leko pridemo v sausadni varaš *Piliscsaba*. Tam so z nekdešnje sovjetske kasarne napravili zidino Filozofske fakultete Katoličanske univerze Pétra Pázmánya, za štero je plane napravo Imre Makovecz. (Zidina gnes prazna stogi.)

V etoj krajini ranč tak najdemo srbske vesnice. Če si želejmo pogledniti pravoslavno cerkev v *Pomázi*, leko z

Pri nogaj vreja Dobogó-kő leži vesnica *Piliszentkereszt*, kama se leko najbolje batrivni spistijo s skijami tö. Lübiteli madžarske literature gvüšno vejo, ka je prej Bánk bán v tistom cistercijskom klauštři vmoriu vogrsko kralico Gertrúd. (Bar tak piše József Katona v svojoj drami.) Po bregaj pa dolaj pridemo v bližanjo vés *Piliszentlélek*, štero pa bole poznajo lübiteli gnešnje popularne kulture: tam so gorfzeli madžarsko televizijsko serijo »A mi kis falunk«.

Tretja skupina, lübiteli klajf pa znajo pripovedjati: čemerni gospaude so prej indašnjoga vogrskoga krala Ladislava Kuna z ženov zatok nutzaprli v bližanji klaušter, ka bi rosag donk že maloga kraliča zadaubo. Tak ali ovak, v bregaj kauli Budimpešte se je dosta kaj šaušnjalo ...

-dm-
foto: mtu.gov.hu in
pixabay.com

MATI BOŽA, MOLI ZA NAS GREJŠNIKE

Vsi se bogimo zaubni padarov, če rejsan dobro vejmo, ka bi nam bilau brezi nji dosta üše. Patronuškinja té strašni, depa vrli doktorov je **sveta Apolonija (Szent Apollónia)**, štero so tak mlatili, ka so gi vözbili zobé. Apolonijo so od tistoga mau dostakrat namalali na lejs, kamen ali platno, njeni kejp leko vidimo po cerkvaj v Sloveniji pa na Vogrskom tö. Molarge go največkrat nutpokažejo z ednim palmovim listom v ednoj pa z ednim zaubom v klejškaj v drugoj rokej.

Devica Apolonija je živejla v prvoj polovici 3. stoletja v Aleksandriji, v tom egiptovskom varaši je bilau tistoga ipa dosta krščanjski mantrnikov. Njini püšpecke so dojspisali, ka so tam pogange že pred tistim graubo naganjali krščenike, kak liki bi za tau rimski cesar zapauved dau. Oprvim so zgrabili ednoga starca, šteroga so mantrali, aj vöповej brezbožne rejči. Gda je nej sto baugati, so ga odvlejkli vö z varaša in tak dugo v njega kamle lüčali, ka je mrau. Vrnau tak so včiniili z bogabojčöv ženskov Kvintov, te so pa nutvdardjali v iže kristjanov. Če je koga saused nutzglaslo, so ga vözrobili pa tazagnali. Tistoga ipa so zgrabili starejšo devico Apolonijo tö in gi vövdarili zobé. Zvün varaša so zakürili veuki odjen in gi prtli, ka go živo žežgėjo, če nede za njimi ponavlala brezbožne rejči. Gda je prosila malo cajta za premišlavanje, so go za eno megnenje spistili, te pa je Apolonija sama skaučila v odjen pa zgorejla.

V Sloveniji dosta žensek nosi ime Polona ali Polonca, svoj

den držijo 9. februara.

Leta 1858 se je francuskoj pastérki Bernardki Soubirous v **Lourdesi prikazala Mati Boža (Szűz Mária lourdes-i jelenése)**. Oprvim se je tau zgaudio 11. februara, gda je štirinajset lejt stara deklčina s sestrov in sausedov odišla nabérat drva

Lourdes na Francuskom gorpoiške dosta takši betežnikov, šterim več vrastvo ne more pomagati - Bernardki Soubirous se je Devica Marija v djami prikazala 18-krat

k potoki Gave. Bernardka si je dožüla štrümfe, ka bi v vodau staupila, te pa je v ednoj veukoj djami zaglednila edno čüdivitno lejpo gospau v bejlom gvan-ti. Tista go je pozvala, aj vküper molita raužni venec, dvej padaškinji od Bernardke pa sta nika nej vidli.

Za tri dni je dekla pá odišla k tistoj djami z družicami, bejla gospa se je pá prikazala. Bernardki je gučala v njenoj domanjoj rejči, štera je pomejšana s francuskoga pa španjolskoga gezika. Velejla je, aj petnajset dni vsakši den pride k djami. Doma so gi tau sigurno dozapovödali, eške varaški prejdnji so bili prauti tomi. »Obečala sem Gospej,« je pravila Bernardka in rejsan vsakši den odišla k djami - vküper z dosta najgir vörniki.

24. februara je Gospa zapovödala, aj molijo za spreobrnitev grejšnikov. En den kisnej pa je

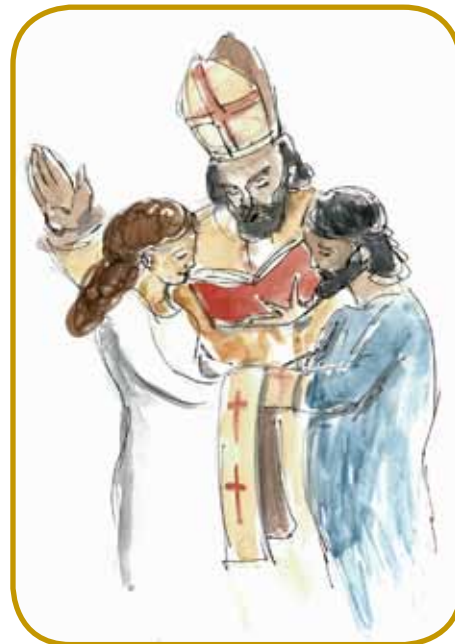
Bernardko poslala po vodau na mesto, gde je včasik grato stüdenec (pri šterom je do gnes dosta betežnikov zdravd-je nazaj dobilo). 2. marciüša je Gospa velejla, aj pri djami zozidajo kapejlo, tau pa je domanjoga plebanoša trnok razčemerilo. Terdjo je, aj ta Gospá povej svojo imé. »Sem nevtepeno poprijeta!« je ovadila Bernardki in tak potrdila tau vörsko istino.

Za štiri lejta je Mati Cerkev pripoznala prikazanja za božanska, Bernardko so pa leta 1933 zgasili za svetnico. Lourdes je že više 160 lejt mesto molitve in milosti, šteroga vsikšo leto gorpoiške večmiljaunov prauškarov.

Dostakrat ne nücamo nika veukoga, ka bi začnili ovak premišlavati o žitki. **Sveti Benedikt Anianski (Szent Anianei Benedek)** je sto po očinoj peldi gratati sodak, za koj je emo vse potrejbno. Gda pa ma je brat gnauk spadno v edno divdjo reko (folyó) in ga je komaj vörejšo, je daubo ovaško mišljenje o življenji. Odlaučo se je, ka staupi v službo nebeskoga Krala.

Narau do se je kauli leta 750, njegvi oča je biu visiki sodački prejdjen pri frankovskom cesari Karoli Veukom. Benedikt je biu narodjeni za voditela: emo je čedno glavau, lübo je knige, depa sodačijo tö. Gnauk pa se je srečo z ednim baratom in se odlaučo, ka nutstaupi v klaušter. Tam je dostakrat prešto regule svetoga Benedikta z Nursije in vüdo, ka so napisane djenau po dühi evangelijov. Kauli leta 787 je dau pauleg potoka Aniane zozidati eden klaušter, po šterom je daubo svojo drugo ime. Regule svojoga reda je prenauvo z modernimi idejami, štere so se povidle vnaugim mladim, depa starejšim baratom tö. Sveti Benedikt z Nursije je na začetki 6. stoletja eške brodo, ka more biti vsakši samostan ejkstra, sam za sebé, Benedikt

Anianski pa je na konci 8. stoletja benediktinske klauštre povezo v edno veuko držino. Vrloga prenovitela je na svoj dvaur pauzvo Karol Veuki, vej je pa želo, ka bi njegvi frankovski rosag grato vseposedik gnaki po vöri. Benedikt ma je rad pomago, njegvo rejč pa je poslušo nauvi cesar Lajoš Po-

Svetoma püšpeki Valentini se priporočajo mladoženci - njegvi svetek je biu do nej davnoga samo v zahodnoj kulturi »dén zalüblencov«

božni tö. Na želenje slejdnjoga je blüzi Aachena stvauro klaušter, v šterom je opro najvišišo šaulo za vse barate v frankovskom rosagi.

Prejdnji samostanov so tam na gausti vküprišli in iskali rešenje za probleme. V službo Matere Cerkve je tak staupila »dühovna sodačija«, štero je do svoje smrti vküpdžžo sveti Benedikt Anianski. Njegvi den svetimo 12. februara.

Na začetki 1990-i lejt je z Merike pa Zahodne Evrope na Vogrsko pa v Slovenijo tö prejkprišlo »valentinovo«, gda mladi zalüblenci eden drugoma dare davajo. Toma se venak najbole radüjejo bautoške, vej pa leko 14. februara odajo dosta potrejbno pa eške več nejpotrejbno blaga.

Z imenom **sveti Valentin (Szent Bálint)** sta v istini živela dva mantrnika v gnakom

cajti. Pobožna legenda pripovejda, ka je bil Valentin dühovnik v Romi, šteri je svojo krv za Kristoša vövelejo v 3. stoletji. Vrnau v tom časi je mrau drugi Valentin, püšpek v umbrijskom varaši Terni, tö. Spomin na badva so že dugo vküper držali 14. februara, zatok gnes brodim, ka je biu naš svetnik v istini oprvim pop v Romi, te pa eške püšpek v varaši Terni.

Edno je gvüšno, ka je biu Valentin mantrnik v cajti kesnoga naganjanja krščenikov. Njegvo ime prihaja z reči »valens«, ka znamenüje »krepek in zdrav«. Zavolo toga so ga držali za patronüša prauti tejlavim slabostim pa kügi. Njegvi den je v fašenskom cajti, v šterom je bilau inda svejta največ go-

stüvanj - zatok so se ma na veuko priporočali mladoženci. Valentinovo je na konci trde zimé in zové sprtlejtje, zatok majo toga svetca za patronüša mladi lidgé ranč tak. Pa fčelar-ge tö, vej se pa njine drauvne stvarine prebidjavajo vrnau takšoga ipa.

Po rimskoj legendi je Valentin povrno pogled ednoj slejpoj poganskoj deklčini, štera se je po tistom dala okrstiti. Zatok je té svetnik patronüš za oči in pravo spoznanje tö. Druga legenda pripovejda, ka je püšpek vözvräčo ednoga pojbiča z epilepsije, zatok ga dostakrat malajo z ednim detetom v krči. Po slovenskom paverskom kalendaru se na té datum začne delo v gorica pa na gračenkaj, v ništerni krajina pa se na té dén prej ženijo ftiči.

-dm-

ilustraciji:
Szilveszter Bartkó

SPORED SLOVENSkih TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV

OD 12. FEBRUARJA
DO 18. FEBRUARJA

PETEK, 12.02.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 10.35 TV-izložba, 10.50 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.25 Vem!, kviz, 12.00 Globus, 12.30 Točka preloma, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Mleko - dejstva, številke in prepričanja, nemška dokumentarna oddaja, 14.40 TV-izložba, 15.00 Prislunimo tišini: Literatura izpod peresa invalidov, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.10 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.45 TV-izložba, 16.00 Danin dinosvet, kanadska otroška nanizanka, 16.20 Varuška nindža, nizozemska nadaljevanka za mlade, 16.40 Infodrom, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Premagajmo covid 19, 17.55 Duhovni utrip, 18.10 Bacek Jon: Superbacek, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Slovenska polka in valček 2020, festival narodnozabavne glasbe, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Kinoteka: Za dva solda upanja, italijanski film, 0.30 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.50 Napovedujemo

PETEK, 12.02.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.50 Videotrak, 10.45 Dobro jutro, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.10 Biatlon - svetovno prvenstvo: sprint (M), 16.05 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 16.45 Tvoje pesmi živijo naprej, poklon Lojzetu Slaku in njegovi glasbi, 18.05 Dober človek - Ljuba Prenner, dokumentarni film, 19.00 Videotrak, 20.00 Middleton, ameriški film, 21.40 Debelost - epidemija sodobnega časa, francoska dokumentarna oddaja, 22.40 Zadnja beseda!, 23.20 Šport, 0.50 Videotrak, 1.50 Info kanal

SOBOTA, 13.02.2021, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 10.30 Infodrom, 10.50 Varuška nindža, nizozemska nadaljevanka za mlade, 11.15 TV-izložba, 11.30 Tarča, 12.40 Kaj govoriš? = So vakeres? 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Mestne promenade: Novo mesto, dokumentarna serija, 14.35 Prislunimo tišini, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.50 Adijo, lakota, nizozemska dokumentarna oddaja, 15.45 TV-izložba, 16.00 Alpe-Donava-Jadran, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Ambienti, 17.45 Zadnja beseda! 18.35 Ozare, 18.40 Vrtne prigode, risanka, 18.57 Dnevnik, Sobotni Dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.50 Kaj dogaja? 21.20 Tanek led, koprodukcijska nadaljevanka, 22.05 Poročila, Šport, Vreme, 22.30 Subura, italijansko-francoski film, 0.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.10 Dnevnik, 1.25 Sobotni Dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 2.05 Napovedujemo

SOBOTA, 13.02.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 6.15 Videotrak, 7.00 Najboljše jutro, 7.50 Spomini: Albin Fatur, 10.00 Alpski magazin, 10.35 Alpsko smučanje - svetovno prvenstvo: smuk (Ž), 12.45 Ud kapca du murja: Pogled iz slovenske Istre na Trst, 13.25 Avtomobilnost, 14.10 Biatlon - svetovno prvenstvo: sprint (Ž), 16.00 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 17.50 Alpsko smučanje - svetovno prvenstvo: smuk (Ž), 19.10 Videotrak, 20.00 Dekleta iz visoke družbe, mehiški film, 21.40 Zvezdana: Nezvesti, drugi, 22.35 Izštekanih 10 2019, koncert, 0.35 Šport, 2.05 Videotrak, 2.50 Info kanal

NEDELJA, 14.02.2021, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 9.30 Danin dinosvet, kanadska otroška nanizanka, 10.00 Evangeličansko bogoslužje, 11.05 TV-izložba, 11.20 Ozare, 11.25 Obzorja duha: Epidemija in najranljivejši, 12.00 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 12.45 Zelena generacija/Young Village Folk, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Slovenska polka in valček 2020, festival narodnozabavne glasbe, 15.10 TV-izložba, 15.25 Življenje ni romantična komedija, špansko-argentinski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Vikend paket, 18.40 Šola za pošasti, risanka, 18.50 Mali Timotej, risanka, 18.57 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zr-

calo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Primeri inšpektorja Vrenka: Brez zavor, slovenska nadaljevanka, 20.50 Intervju, 21.35 Poročila, Šport, Vreme, 22.00 Etični samohodec, pisatelj prihodnosti, ki je ni bilo, dokumentarni portret, 22.55 Flavistka Irena Grafenauer in harfistka Maria Graf (P. A. Genin: Beneški karneval, op. 14), 23.05 Glasbeni utrinek, Aco Aleksander Biščević (N. Rota, I. Novello), 23.10 Janez Dovč & Sounds of Slovenia: Šentjanžveo, glasbeni spot, 23.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 23.40 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 0.35 Napovedujemo

NEDELJA, 14.02.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Videotrak, 7.00 Duhovni utrip, 7.15 Premagajmo covid 19, 7.40 Ugriznimo znanost: Kozmetika proti staranju kože, oddaja o znanosti, 8.10 Glasbena matineja, 10.05 Ambienti, 10.35 Alpsko smučanje - svetovno prvenstvo: smuk (M), 12.55 Biatlon - svetovno prvenstvo: zasledovalna tekma (M), 15.20 Biatlon - svetovno prvenstvo: zasledovalna tekma (Ž), 16.10 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 18.10 Nogomet - državno prvenstvo: Olimpija : Mura, 21. kolo, 20.35 Žrebanje Lota, 20.45 Chuck Berry, britanski dokumentarni film, 22.20 Vikend paket, 23.35 Kaj dogaja?, 0.05 Šport, 1.35 Videotrak, 2.35 Info kanal

PONEDELJEK, 15.02.2021, I. spored TVS

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 9.05 Zimski počitniški program, 11.00 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.05 Intervju, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Primeri inšpektorja Vrenka, slovenska nadaljevanka, 14.20 TV-izložba, 14.35 S-prehodi: Zaščitni zakon, 15.10 Rojaki, 15.25 Dober dan, Koroška, 15.55 TV-izložba, 16.10 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Znanost o virusu, pogovorna oddaja, 17.45 Na kratko: Motnje razpoloženja, 17.55 Nejko, risanka, 18.05 Simon, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Umetnost igre, 23.25 Glasbeni večer, 0.05 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.30 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.25 Napovedujemo

PONEDELJEK, 15.02.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.30 Videotrak, 11.25 Obzorja duha: Epidemija in najranljivejši, 12.15 Dobro jutro, 14.05 Zadnja beseda!, 15.05 Prislunimo tišini: Epidemija je dostopnost kulture preselila na splet, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.40 Pianist v belem, portret dr. Pavla Kornhauserja, 16.45 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.30 Zelena generacija/Young Village Folk, 17.55 Ambasadorji plavanja, dokumentarni film, 19.00 Nogomet - evropska liga, magazinska oddaja, 19.25 Videotrak, 20.00 Mogočni Misisipi, potopis, 20.50 Dediščina Evrope: Windermerski otroci, britanski film, 22.20 Po poteh sužnjev: Od 1620 do 1789: Od sladkorja do upora, francoska dokumentarna serija, 23.20 100 točk, kratki igrani film AGRFT, 23.40 Nad mestom se dani, kratki igrani film AGRFT, 0.05 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 1.50 Videotrak, 2.50 Info kanal

TOREK, 16.02.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 9.05 Zimski počitniški program, 10.50 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.20 Vem!, kviz, 11.55 Tednik, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Einstein v kraljestvu orangutanov, švicarska dokumentarna oddaja, 14.40 TV-izložba, 14.55 Duhovni utrip, 15.25 Lučka - Pitytang, otroška oddaja, 15.55 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Premagajmo covid 19, 17.55 Kalimero: Strašno bitje, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Nikoli brez tebe, Louna, francoska nadaljevanka, 20.50 Denarni roboti, avstrijska dokumentarna oddaja, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Spomini: Malči Jakša - Miša, 0.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.10 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.05 Napovedujemo

TOREK, 16.02.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.00 Videotrak, 9.00 Umetnost igre, 9.45 Dobro jutro, 11.45 Biatlon - svetovno prvenstvo: posamična tekma (Ž), 13.50 Alpsko smučanje - svetovno prven-

stvo: paralelna tekma, 16.00 Alpe-Donava-Jadran, 16.40 Joker, kviz, 17.45 Biatlon - svetovno prvenstvo: posamična tekma (Ž), 19.00 Videotrak, 20.00 Danska: do kod seže strpnost?, francoska dokumentarna oddaja, 20.55 Za dva solda upanja, italijanski film, 22.25 Kaj govoriš? = So vakeres?, 22.45 Šport, 0.15 Videotrak, 1.15 Info kanal

SREDA, 17.02.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 9.05 Zimski počitniški program, 11.00 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Studio City, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Utrujeno Sredozemlje, francoska dokumentarna oddaja, 14.45 Osmi dan, 15.20 Rojaki, 15.35 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 16.15 Male sive celice: OŠ Antona Ingoliča Spodnja Polskava in OŠ Križe, kviz, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Tipično slovensko: Martin Krpan, izobraževalno-dokumentarni film, 17.55 50 knjig, ki so nas napisale: Jurij Vega: Logaritmovnik, 18.00 Zmedi gre v Zakajzato: Zabavna kopel, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Jackie, koprodukcijski film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Sveto in svet, 23.45 Tipično slovensko: Martin Krpan, izobraževalno-dokumentarni film, 0.10 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.35 Napovedujemo

SREDA, 17.02.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 7.40 Videotrak, 8.35 Lučka - Pitytang, otroška oddaja, 9.05 Dobro jutro, 10.00 Evangeličansko bogoslužje, 11.15 Premagajmo covid 19, 12.05 Alpsko smučanje - svetovno prvenstvo: ekipna tekma, 14.10 Biatlon - svetovno prvenstvo: posamična tekma (M), 16.10 Vikend paket, 17.45 Alpsko smučanje - svetovno prvenstvo: ekipna tekma, 18.50 Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Nova evropska pesmarica, Beethoven 2020, koprodukcijska dokumentarna oddaja, 20.45 Moje mnenje, 21.35 Umori na podežlju (XX.): Duh Caustonske opatije, britanska nanizanka, 23.15 Šport, Videotrak, 1.40 Info kanal

ČETRTEK, 18.02.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 9.05 Zimski počitniški program, 11.00 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Moje mnenje, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Ali oblast škoduje možganom, francoska dokumentarna oddaja, 14.40 Slovenci v Italiji, 15.10 Brez meja - Határ-talan, 15.45 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 17.55 Na kratko: Medvrstniško nasilje, 18.00 Dinotačke: Kar je bilo najboljše, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tarča, Globus, Točka preloma, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.30 Dediščina Evrope: Windermerski otroci, britanski film, 1.00 Ugriznimo znanost: Modeliranje potresov, oddaja o znanosti, 1.2 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.50 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.45 Napovedujemo

ČETRTEK, 18.02.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 7.00 Videotrak, 8.00 Tipično slovensko: Martin Krpan, izobraževalno-dokumentarni film, 8.25 Sveto in svet, 9.35 Alpsko smučanje - svetovno prvenstvo: veleslalom (Ž), 1. voznja, 11.25 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (Ž), 13.15 Alpsko smučanje - svetovno prvenstvo: veleslalom (Ž), 2. voznja, 14.55 Biatlon - svetovno prvenstvo: mešane štafete dvojic, 16.25 Slovenska polka in valček 2020, festival narodnozabavne glasbe, 18.20 Nogomet - evropska liga, magazinska oddaja, 18.50 Nogomet - evropska liga: Crvena zvezda : Milan, šestnajstina finala, 20.45 Avtomobilnost, 21.20 Ambienti, 21.45 Nova evropska pesmarica, Beethoven 2020: Glasbeni spoti, evro-vizijska glasbena koprodukcija, 22.15 B. Cullberg: Don Kihotove sanje, televizijski balet, 23.00 Slovenska jazz scena: Marezijazz 2012: Big band Vrhnika, 23.30 Nogomet - evropska liga: vrhunci šestnajstine finala, 0.00 Videotrak, 1.05 Info kanal

Priprave na pust

Na DOŠ Števanovci so se začele priprave na pust. Zaradi koronavirusa bomo imeli drugačen pust kot prejšnja leta. V nižjih razredih se je začelo delo pri pouku likovne vzgoje in tehnike. Učiteljica Judit je v 3. in 4. razredu začela sestavljati in izdelovati kurente iz lesenih žlič s pomočjo raznih drugih materialov.

Lani so prišli kurenti iz Slovenije na našo šolo, letos tega ne bo. Lepe in zanimive kurente so učenci naredili in so tudi plesali z lutkami.

Naša dvojezična šola je postala bazična šola. Že pred božičem bi morali imeti strokovni dan, ampak zaradi epidemije je ta odpadel. Okrog pusta bomo organizirali ta dan on-line, da bomo sestavili in pokazali, kako se pripravljamo na pust in kakšne šege imamo v Porabju in na šoli. En del tega bo sestavljanje kurentov in predstavitev te slovenske tradicije na slikah in posnetkih.

Tudi v 1. in 2. razredu so učenci naredili pustne šeme iz papirja in vate.

16. februarja, na pustni (fašenski) torek, se bodo učenci našemili, pekli bomo krofe in bo po vasi tudi kratka povorka.

On-line slike, maske pričakujemo od učencev, da se oblečejo v razne maske in jih bo žirija ocenjevala.

Škoda, da se moramo držati omejitev in drugače organizirati pust.

Agica Holecz
ravnateljica

Snež je prišo, snež je odišo

V Čarnelavcaj skrak Mur-ske Sobote so nin dvajsti lejt nazaj na paulaj začnili nauve rame zidati. Cejlo ti-sto zemlo, ka so vöskopali, so buldožeri na kup spoti-skali. Srejdí cejle ranvice je brejg grato. Na té brejg je po dugom, dugom časi snejg spadno. Mlajši so na tau kuman čakali. Tak brž so se začnili doj po njem čujskati, ka že nin za dvej vöri so se že bole po zemlej pa traví čujskali. Naš kejp

od toga pripovejda. Tri dne-ve je zimsko veselje prvo bilau, na koj so mlajši bro-

dili. Po tejn se je djug gor zeu pa snejg je odišo.

MR

Prešernovo nagrado prejel Feri Lainšček

Kot smo že poročali, je Prešernovo nagrado za življenjsko delo, najvišje priznanje Republike Slovenije za dosežke na področju umetnosti, letos prejel tudi pisatelj Feri Lainšček. Na državni proslavi, ki je bila posneta v prostorih Narodne galerije v Ljubljani, se je v svojem zahvalnem govoru Lainšček zahvalil najbližjim, soustvarjalcem, prijateljem, založnikom in knjižničarjem, še posebej pa bralcem.

Fotografija: zajem televizijskega zaslona

Ob slovenskem kulturnem prazniku

8. februar je slovenski kulturni praznik. Slovenci v Porabju imamo bogato kulturno dediščino. V porabskem narečju se pišejo knjige, tako proza kot poezija. Tudi plesi in običaji, ki smo jih ohranili vse do danes, so bogata zakladnica naše kulture. Bodi-mo ponosni na naše korenine in to pokažimo naslednje leto ob štetju prebivalstva.

Slovenci na Madžarskem smo Prešernov dan letos počastili z videom. V videu z naslovom Ne pozabi! Slovenec sem, ki je nastal po scenariju in v režiji Valentine Novak, sodelujejo učenci obeh dvojezičnih šol, dijaki monoštrske gimnazije in srednje šole ter Mešani pevski zbor Avgust Pavel ZSM Gornji Senik.

Državna slovenska samouprava in Zveza slovencev na Madžarskem Vam želita lep, prešeren dan!

Video si lahko ogledate na youtube ter na spletnih straneh krov-nih organizacij www.zveza.si in www.slovenci.hu

porabje.hu

Porabje

TEDNIK
SLOVENCIV NA MADZARSKEM

Izhaja vsak četrtek

Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR ali 52 USD. Številka bančnega računa: HU75 11747068 20019127 00000000. SWIFT koda: OTPVHUHB

Na natečaju SZÉCHENYI 2020 za razvoj podeželja je uspešno sodeloval Péter Nagy (Gornji Senik, Glavna ulica 78 – Hármashatárszoda)

V okviru natečaja z naslovom »Nabava naprav za obrat za polnjenje gazirane vode (sodavode) sta se nabavila naprava za polnjenje in hladilnik za tekočino.

A SZÉCHENYI 2020 Vidékfejlesztési Program által meghirdetett pályázaton nyert támogatóst Nagy Péter (Felsőszől-nők Fő út 78. – Hármashatárszoda).

A „Szikvízüzem eszközbeszerzés” elnevezésű beruházás keretében egy új szik-vízgyártó gép és egy új folyadékűtő került beszerzésre.